

J. R. Pick
Spolek
pro ochranu
zvířat

Spolek pro ochranu zvířat

Humoristická – pokud je to možné – novela z ghetta

J. R. Pick

Doslov Zuzana Justman a Jáchym Topol

Ilustrace Jiří Grus

**Národní
plán
obnovy**

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Publikace byla vydána za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Národního plánu obnovy v rámci projektu Transformace pro VŠ na UK (reg. č. NPO_UK_MSMT-16602/2022).

Vydala Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum
Praha 2018

Redakce Lenka Ščerbaničová
Grafická úprava Zdeněk Ziegler
Sazba DTP Nakladatelství Karolinum
Vydání třetí, v Karolinu první

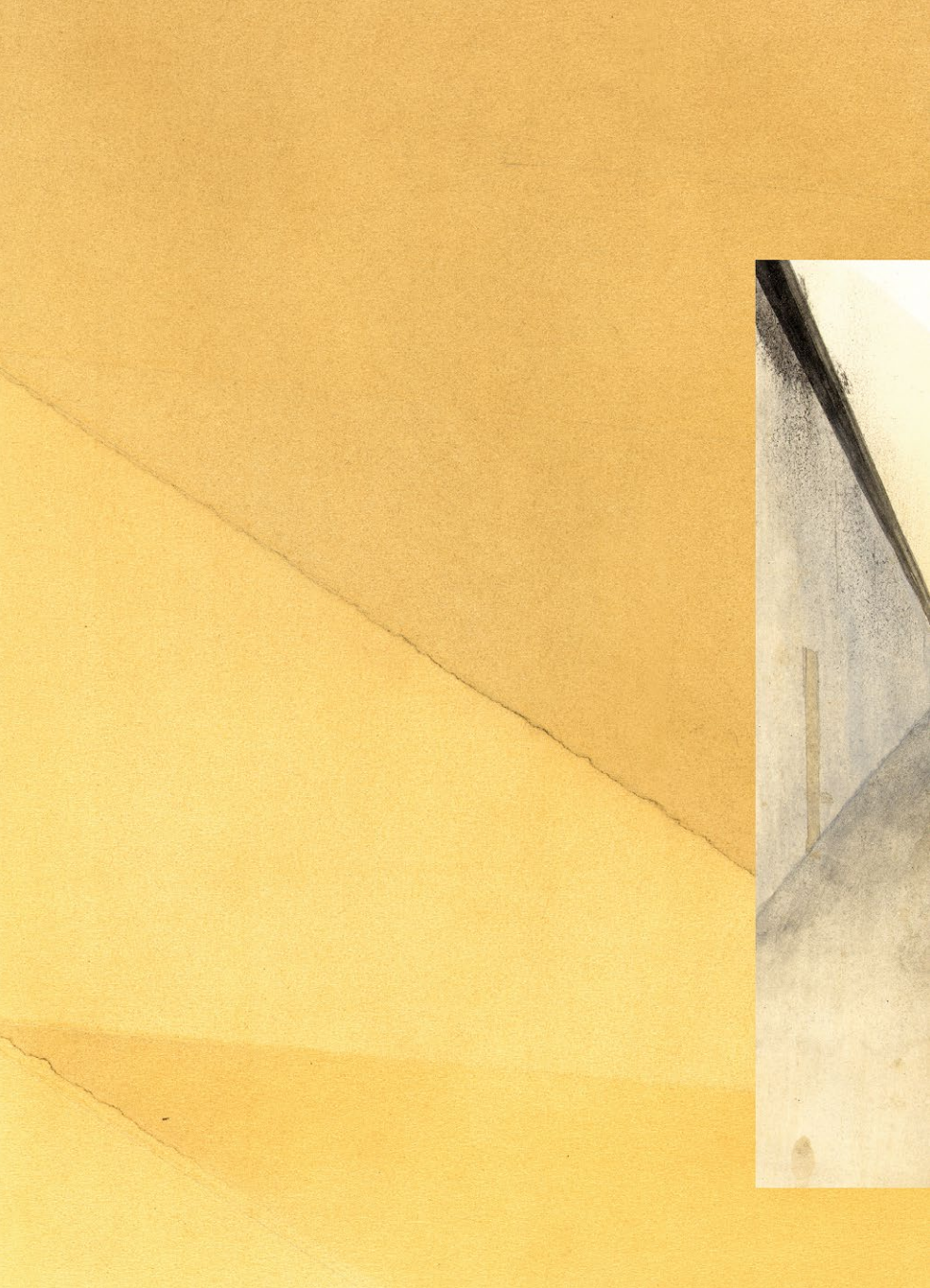
© Univerzita Karlova, 2018
© J. R. Pick – heirs c/o Dilia, 2018
Afterword © Zuzana Justman a Jáchym Topol, 2018
Illustrations © Jiří Grus, 2018

ISBN 978-80-246-4121-8
ISBN 978-80-246-4122-5 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

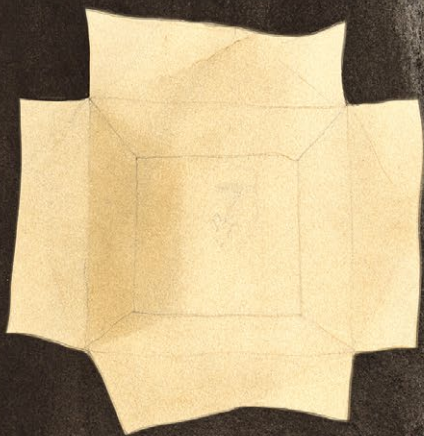
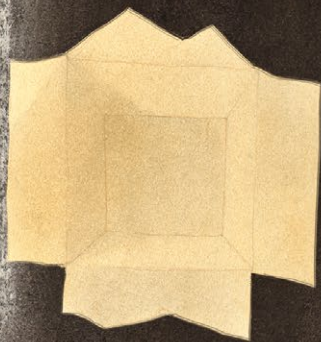
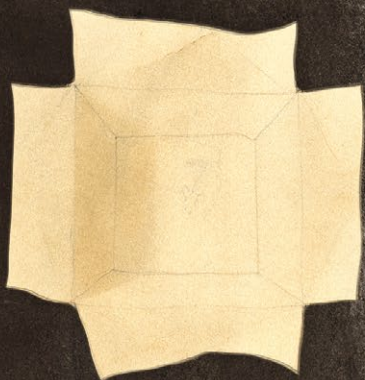
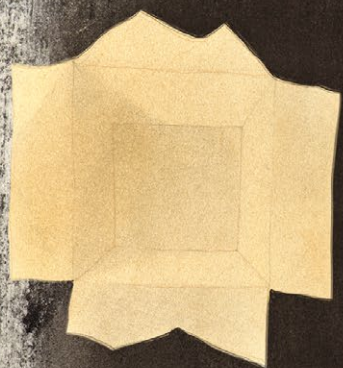

*Památce mého otce Pícka,
papír a ultramarín*

OBSAH

1. KAPITOLA, která pojednává o tom, jak Toni učil pana Brische zpívat a dostal při tom vynikající nápad /11
 2. KAPITOLA, která pojednává o tom, jak Toni seznámil Ernu s ideou spolku pro ochranu zvířat /29
 3. KAPITOLA, která pojednává o výpravě za holuby /49
 4. KAPITOLA, která pojednává o tom, jak se všichni – a nakonec i Toni – dobře najedli /67
 5. KAPITOLA, která pojednává o tajemné krabici, a později i o tom, co v ní bylo /87
 6. KAPITOLA, která pojednává o Ernově plánu /103
 7. KAPITOLA, která pojednává zejména o trapném nedorozumění, které měl vinou Toniho pan Brisch se sestrou Marií Louisou /116
 8. KAPITOLA, která se odehrává skoro celá na hřbitově /133
 9. KAPITOLA, která pojednává o tom, jak Helga obdržela novou krabici /147
 10. KAPITOLA, která pojednává o tom, jak se Toni píchal do prstu /155
 11. KAPITOLA, která pojednává hlavně o tom, jak byl Horst Munther surový a sestřička Lili osamělá /170
- Smích v temnotách (*Jáchym Topol*) /190
- Vzpomínka na mého bratra (*Žuzana Justman*) /197

1. KAPITOLA,
KTERÁ POJEDNÁVÁ O TOM, JAK TONI UČIL
PANA BRISCHE ZPÍVAT A DOSTAL PŘI TOM
VYNIKAJÍCÍ NÁPAD

Toni, hrdina našeho vyprávění, nebyl ani chytrý, ani hloupý. V roce 1939, když přišli Němci, bylo mu devět let. Očekával, že po jejich příchodu zažije nějaké mimořádné dobrodružství, například že dostane revolver a zastřelí nějakého Hitlerova pobočnicka s knírkem. Toni měl představu, že všichni Hitlerovi pobočníci nosí knírek jako sám führer, ale byl zklamán. Jednak zjistil z obrázků, že Hitlerovi nejbližší spolupracovníci knírky nenesí, a pak mu nikdo žádný revolver nedal. Jenom za čas začal nosit židovskou hvězdu a chodit do židovské školy. Moc dobře se tam neučil. Vysvětloval to vždycky tím, že přišel z jiné školy. Ale tomu nikdo nevěřil, poněvadž do židovské školy přišli všichni z jiné školy a všichni se na to vymlouvali. Později se stal poslíčkem na židovské obci, což vedlo k tomu, že své školní povinnosti zanedbával pokud možno ještě více. Ve dvanácti odjel s maminkou Lízou do ghetta, kde se mu docela líbilo. Jinak samozřejmě čekal jako všichni, až skončí válka a všechno bude zase dobré. Pod tím, že bude zase všechno dobré, si představoval, že bude moci chodit do biografu a že bude mít aspoň dvakrát do týdne k večeři vejce natvrdo.

Momentálně ležel na zádech v nemocnici na L 315 a pozoroval mouchu na stropě. Zřejmě se nudila. Toni se jí nedivil.

Taky se nudil. Ne že by mu vadila společnost starších pánů. Byl na ni zvyklý. Ale tohle byli asi mimořádně nudní starší pánové. Třeba hned pan Abeles. Neuměl nic jiného než hrabat se v kufru a naříkat. Přitom v kufru nic pořádného neměl a naříkat neměl proč. Měl svou postel, najedl se a trávil čas v příjemné společnosti. To ta moucha nemá postel, potravu sežene dost těžko – kdo by v ghetě nechával nějaké zbytky – a je úplně sama. A přitom nenaříká jako pan Abeles.

Tonimu byla čím dál sympatičtější.

Kdyby pan Abeles, říkal si, lezl takhle hlavou dolů po stropě, ten by se nanaříkal! Přinejmenším by tvrdil, že spadne anebo že se chytí do pavučiny.

Posorujete muchy, Toni, řekl pan Hans Brisch z Berlína, Hermann Göring Strasse 7, bývalý houslista v baru. To ne velmi sajmavé saměstnání.

Náhodou, řekl Toni, tohle je zajímavá moucha. Připomíná mi pana Abelese.

Ale Toni, řekl pan Glaser a synové, to se nehodí, říkat takové věci. Ať si je pan Abeles, jaký je, není moucha.

Jak to, ať jsem, jaký jsem, ohradil se pan Abeles, já nejsem žádný ať jsem jaký jsem. Já jsem slušný obchodník. Zeptejte se v Kolíně na Abelesa z náměstí.

Pan Abeles a pan Glaser a synové se takhle střetávali nejméně třikrát denně. Stačilo, aby pan Abeles konstatoval, že je dneska modrá obloha, načež pan Glaser a synové okamžitě prohlásil, že je modrá, ale že je na ní mráček, načež pan Abeles řekl, že žádný mráček nevidí, že kdyby ho viděl, tak by neříkal, že obloha je modrá, a pan Glaser a synové řekl, že zaplatpánbu má ještě dobré oči, a že jestli pan Abeles ten mráček nevidí, tak by si měl dojít na oční, a tak dále. Toniho to zpočátku bavilo, dokonce někdy oba pány provokoval vhodnými otázkami, jako že se ptal pana Abelese, který měl v kuf-ru starý budík, kolik je hodin, a pana Glasera a synové, který žádné hodiny neměl, zda to souhlasí. Ale časem, když poznal, že pánové sice na sebe hodně křičí, ale jinak to skončí vždycky jenom tím, že buď pan Abeles odejde na záchod, anebo že se k sobě oba otočí uraže-ně zády, dost ho to omrzelo. Také teď je neposlouchal a věnoval se pozorování mouchy. Pak se začala rýsovat na obzoru nová zábava. Vlastně ne na obzoru, ale na noze. Štípila ho tam blecha. A Toni se jako zkušený lovec blech pustil do jejího pronásledování. Mohl ji ovšem chytit hned, ale proč by se s ní trochu nepo-
bavil.

Pánové, když to zpozorovali, přestali se přít.

Zas už máte blechu, Toni, řekl mrzutě pan Abeles. To je beztoho tím, že se pořád mejete.

Narážel tím na to, že se Toni opravdu poměrně často a důkladně myl. Všeobecně se sice soudí, že blechy milují špínu. Ale je to omyl, či spíše předsudek. Blechy mají naopak rády čistě umyté tělo. Je to asi tím, že se na čistém těle lépe orientují.

Už ji mám, mršku, řekl Toni, když chytil blechu mezi příslušné dva prsty a utopil ji ve sklenici, která stála na nočním stolku. Tento noční stolek byl předmětem závlsti všech pacientů z ostatních pokojů. Na L 315 byly jen dva. Jeden v pokoji lékařů a druhý právě tady na šestadvacítce.

Kromě už zmíněné sklenice na blechy ležel na stolku ještě teploměr, dvě knihy a tři kartáčky na zuby. Toniho, pana profesora Steinbacha a pana Löwyho.

Také na čištění zubů se totiž názory pacientů na pokoji č. 26 značně rozcházely. Pan Abeles a pan Brisch považovali čištění zubů za zbytečný přepych. Čištění zubů, dokazoval pan Brisch, poškozují zubní sklovinu, a pak je škoda zbytků potravy, které se shromažďují ve škvírách mezi zuby. Nejsem tak dobše šivěná, říkával, abych si mohl dofolit vyplivovat jídlo. Pan profesor Steinbach oproti tomu soudil, že čištění zubů je záležitost nutné hygieny. Pan Löwy pak zastával kompromisní názor. Čistit si sice zuby, ale přitom pokud možno zbytky potravin nevyplivovat.

Máte už v tom praxi, Toni, řekl pan profesor Steinbach. Já bych ji tak rychle nechtyl.

Ale už mne to nudí, řekl Toni. Pořád jen chytat blechy.

Co máte dělat, řekl profesor Steinbach. Když pořád prší.

V ghettě¹ totiž pořád přšelo.

A když pořád prší v ghettě, je to špatné.

Jednak nesmíš ven. Mohl bys nastydnout a zhoršit si nález.

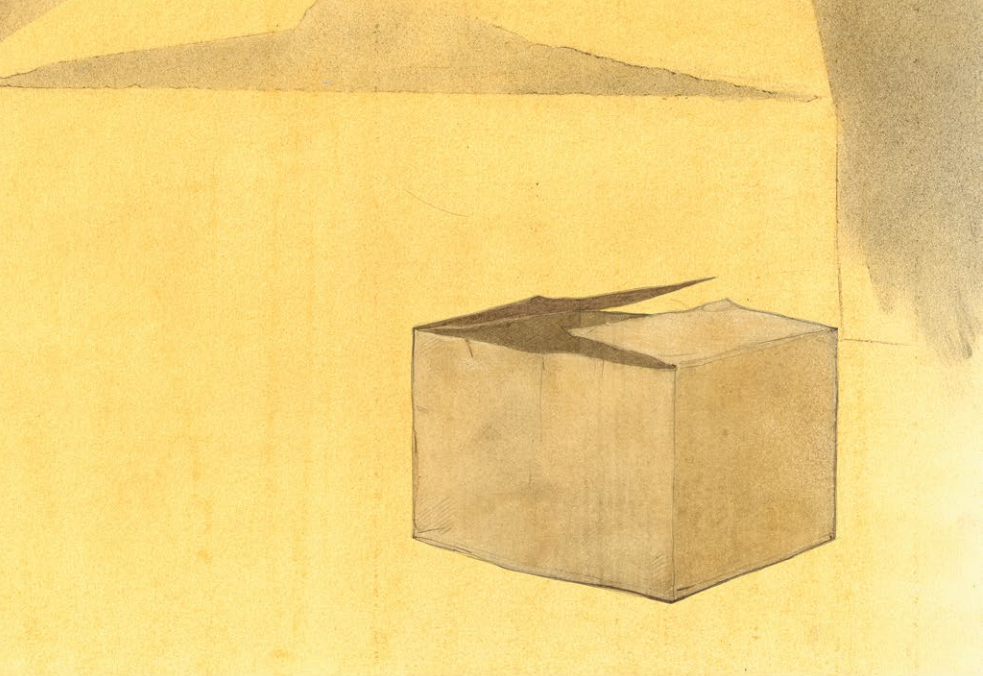
A pak prší na brambory, a ty hnijí.

Ačkoliv kdyby všechny brambory shnily, nebylo by to špatné. Byly by pořád knedlíky.

Toni zavřel oči a představoval si, že prší knedlíky. Napršela jich hora, která se nevešla ani na dvůr hannoverských kasáren, kde se hrál fotbal. Byly ducaté, bílé a stačilo do nich píchnout prstem a tekla z nich sladká, nahnědlá povidla.

Pak si představoval, jak by sestavil z pánů ma L 315 dvě fotbalová mužstva. Pan Brisch, který ležel u okna, by byl levá spojka, pan Abeles, který ležel u dveří, pravá spojka. Toni samozřejmě střední útočník. Proti němu by pak kopal pan profesor Steinbach, který by měl na levé spojce u dveří pana Löwyho a na pravé spojce u okna pana Glasera a synové. Na místa křidel,

1) Většina lidí říkala zásadně v ghettě místo v ghettu. Snad proto, že ghetto byl pro ně svět. A oni nežili ve světě, ale v ghettě.

záložníků a obránců by nominoval pány z ostatních pokojů a uvažoval i o tom, že by středního záložníka mohl hrát pan primář a na beku že by se uplatnily sestra Anna a bývalá jeptiška Schwester Maria Louisa. Jenom o brankáři neuvažoval. Zdálo by se mu to téměř rouháním, když v ghettě chytil Alba Feld.

Potom vyprávěl pan Löwy, bývalý majitel koloniálu v Dolních Počernicích, dvojsmyslný vtíp.

O mladíkovi, který nevěděl, že v ghettě se dává do polívky brom. Toni tomu moc nerozuměl.

Ale ani ostatní pány vtíp pana Löwyho nenadchl. Nezdál se jim asi vtípný. Možná, že to bylo tím podáním. Kdyby ten samý vtíp vyprávěl Johann Sprengschuss na frajcajtu,² mohli by se třeba smíchy potřhat. Ačkoliv je docela dobře možné, že by se ani tehdy smíchy nepotřhali. Byl to opravdu velice slabý vtíp. Byl to dobrá ftíp, řekl však pan Brisch, ale ne moc k smání. Ale to nám nevádí, Toni. My teď budem spívala.

Toni s panem Brischem totiž pravidelně od jedenácti do půl dvanácté zpívali české národní písně.

Vlastně Toni je učil zpívat pana Brische. Někomu by se snad zdálo přirozenější, kdyby bývalý barový houslista učil zpívat Toniho. Ale nešlo jen o zpívání, ze

2) Frajcajt, správně Freizeitgestaltung, organizace pro využití volného času v ghettu. Zabývala se zejména fotbalem a uměním.

strany pana Brische šlo i o zdokonalování se v českém jazyce. A Toni znal české národní písně a pan Brisch je neznal. Musel tedy učit Toni pana Brische a ne naopak.

Co máte dneska na programu, Toni, informoval se pan Löwy. Byl vlastně jejich jediným posluchačem. Pan profesor Steinbach si při jejich produkcích zacpával uši vatou. A pan Glaser a synové a pan Abeles neměli hudební sluch.

Pec nám spadla, řekl Toni.

Nevím, řekl však pan Abeles, zdali je vhodná doba pro Pec nám spadla. Předevčírem šla do transportu moje sestřenice Magda Sauensteinová, ačkoliv měla těžký ischias.

Tak ho naučte Teče voda, teče, Letěla bělounka holubička nebo Hej, Slované, navrhoval pan Löwy. To jsou vážnější písně.

Toni chtěl však radši učit pana Brische Pec nám spadla. Jednak měl takový pocit, že Magdě Sauersteinové by to nevadilo, a pak si nebyl jist, zdali by se pan Brisch naučil Teče voda, teče nebo Hej, Slované. Česky uměl už obstojně, ale ve slováckém dialektu ještě nebyl tak zkušený.

A tak nakonec zůstalo při Pec nám spadla.

Muzikologové by asi nebyli nadšeni zpěvem pana Brische. Také lékaři by patrně vznesli některé námitky

proti tomu, aby tuberkulózní pacient zpíval. Nikdo z nich však nemohl upřít blahodárný účinek zpěvu na náladu pana Brische.

Zato pan Abeles byl vysloveně pohoršen. Zdálo se mu, že pan Brisch zpívá falešně, a nezdálo se mu správné, aby německý žid z Berlína zpíval české národní písně.

Aspoň zavřete to okno, řekl.

Otevřem ho dokožán, řekl pan Brisch. Je to moc chezká písnička.

A co když je zakázaná, řekl pan Abeles.

Kto to může sakázat, řekl pan Brisch. Sakázat by mohli německá národní píseň. Poněvadž jako pšislušník nižší rasa nesmí nikdo zpívat německá národní píseň, ale česká může, je to taky nižší rasa, Češi.

To byste musel dokázat, řekl pan Abeles.

To já nežíkat, řekl pan Brisch, to žíkat Adolf Hitler.

A co řekne Hitler, je pro vás samozřejmě svaté, řekl pan Glaser a synové. Fuj, že se nestydíte.

Pan Glaser a synové neměl Hitlera a pana Brische rád. Nebylo však na tom nic tak divného. Pan Glaser a synové neměl nikoho rád.

Pan Brisch však Hitlera také neměl rád. Hitler, řekl, ne pro mě svaty, ale agent imperialismu.

Pan Brisch byl organizovaný komunista a při každé příležitosti to dával najevo.